

Pattanásig feszül a húr – A világ örvényei és perspektívái a vezető elemző műhelyek szerint

2026. április – Szepesi Balázs, Horváth Eszter

A világ vezető think tankjeinek munkáiról szóló havi összegzésünk a szokásos áttekintés mellett első alkalommal a tíz legfontosabb elemzés listájával bővül. A nagy és közepes hatalmak mind erőt gyűjtenek, érdekeik sikeresebb érvényesítésére törekszenek. A hurok Hormuznál már el is pattantak. A háttérben már épülni látszik egy új rend a káoszban, közben a mesterséges intelligencia megállíthatatlanul tör előre.

Gyorsulnak és erősödnek az örvények a Földön. A 18 vezető globális think tank 2026. márciusi anyagai – a korábbi időszakokhoz hasonlóan – a feszültség növekedését jelzik. A következő témák állnak a fókuszban: a világszintű szereplők erősödő akaratérvényesítése, a kisebb hatalmak autonómiakeresése, a fegyverkezés, illetve az energiaellátási bizonytalanságok kezelése. Mindezeket a tektonikus folyamatokat drámaian láthatóvá teszi a Hormuzi-szoros lezárása.

Azért megjelenik egy halvány reménysugár is: egyre több elemzés vizsgálja, hogyan lehet olyan kereteket kialakítani, amelyek a nemzeti érdekek elsődlegességéhez igazítják a globális együttműködést.

A mesterséges intelligenciával kapcsolatos alapvetés, hogy fejlődése megállíthatatlan. Ez több aggodalmat kelt, mint optimizmust, azonban ez inkább a fejlesztések gyorsítására, mint lassítására sarkallja a világot.

Lássuk miről is szól a vezető agytrösztök 64, márciusban megjelent elemzése.

Feszültségek és újrahuzalozás – Készült Gemini AI segítségével

Van, ami nem változik...

A blokkosodás márciusban ismét kiemelt téma volt; 32 tanulmány foglalkozott a globális rend szakadozásával, a nemzeti érdek hatásosabb érvényesítésével. Ezen belül a kínai veszély és függés csökkentése volt a legfőbb téma (14 elemzés). Ugyancsak ide tartozó kulcstéma az energiabiztonság, vagy inkább -bizonytalanság (6 elemzés), és a fegyverkezés (15 tanulmány). Hat cikk foglalkozik az iráni konfliktussal. A blokkosodás mellett a másik két állandó téma a mesterséges intelligencia (12 írás) és a társadalmi feszültségek csillapíthatósága (10 tanulmány).

... de van, ami igen.

A globális tematika állandó szereplője, a környezetvédelem (5 elemzés) mintha új erőre kapna; az India és Európa számára fontos területen hosszú idő után először jelennek meg olyan írások, amelyek nem a klímaügyek hátrébb sorolódásból indulnak ki. Az Európa potenciális szerepéről és fellépéséről szóló írásokban (7 tanulmány) is a pozícióvesztés kezelése helyett az öreg kontinens globális pozíciójának erősítésére koncentrálnak az elemzések. Emellett úgy tűnik, a globalizmus is újravezetődött önmagát: a vezető agytrösztök azon gondolkodnak, hogy hogyan fognak a világ országai úgy együttműködni egymással, hogy az összhangban legyen a nemzeti érdek egyértelmű prioritásával.

Van, ami nem változik...	... de van ami igen
BLOKKOSODÁS	
Kína az ,alien' USA - Hegemóniára törekvés Középhatalmak - autonómia erősítése	Európa elkezd világtényezőként tekinteni magára
ENERGIABIZTONSÁG Az energetika területén a biztonság az első, háborúk kulcsváltozója a szénhidrogén	KLÍMA A környezetvédelem mintha újra felértékelődne
FEGYVERKEZÉS A katonai képességek erősítése elsőrendű téma és prioritás	GLOBÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEK Megindult a gondolkozás a nemzeti érdekekhez jobban igazodó globális együttműködés kereteiről
MESTERSÉGES INTELLIGENCIA A technológiai fejlődés megállíthatatlan, az alkalmazkodás mikéntje a kérdés	

Világvevő rendszerünk 18, globálisan is meghatározó think tank anyagait figyeli. Közülük 14 intézet elemzése került be az elemzésünkbe 2026 márciusában, összesen 64 tanulmány. Ezek a következők: Brookings - USA (8), Bruegel – EU (5), Chatam House – UK (2), EUISS – EU (1), French Institute of International Relations (FIIR) – France (3), Heritage Foundation – USA (13), Japanese Institute (5), Konrad Adenauer Foundation – Germany (1), McKinsey – Global (1) Observer Research Foundation – India (9), RAND – USA (8); South African Institute (3), The Economist – UK (4), WEF – Global (1). (A zárójelben az intézet által publikált tanulmányok számát jelezzük.)

Kínaellenes nagy fal épül

A márciusi elemzések harmadában Kína jelenik meg, mint rivális vagy veszélyforrás.

Alig volt márciusban olyan nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó kutatás, amely legalább részben ne Kínáról szólt volna. A világ országai félik és gyanakodva szemlélik a keleti óriást; ez a félelem szövi át az elemzéseket a geopolitikai játszmáktól, a gazdasági képességek erősítésén és az energiabiztonságon át, egészen a fegyverkezés és AI témájáig.

A kínai sárkány fenyegetései	
Gazdaság <ul style="list-style-type: none"> Az USA gyógyszeripara kiszolgáltató a kínai alapanyaggyártóknak India függ a kínai hardware exporttól Kína fejlődése miatt gyorsabb mint Indiáé Kína belső gyengeségeit ki kell használnia Európának a jobb megállapodások érdekében 	Geopolitika <ul style="list-style-type: none"> USA-Kína versengés Latin-Amerikában, a Karib-tengeren, Kelet-Közép-Európában és a Csendes Óceáni térségben India-Kína feszültségek Tibet körül Kína az iráni konfliktus közvetlen hatásai ellen védett, a közvetett káros hatások erősebbek
Technológia <ul style="list-style-type: none"> A tudományos együttműködések kihasználhatják kémkedésre USA-Kína versengés az AI-ban 	Biztonságpolitika <ul style="list-style-type: none"> Kína nukleáris ereje fenyegetés az USA-nak, Indiának Japán számára biztonságpolitikai kihívás Kína erősödése Kína pozíciói veszélyesek az AI katonai alkalmazásában A Kínai fenyegetés indokolja a hadikiadások megemelését az USA-ban
Egyéb <ul style="list-style-type: none"> Az USA tagállami szintű fellépés Kína ellen nem mindenhol elég erős Kína támogatja az USA-t fenyegető szervezett bűnözést 	

Amerika célja a hegemonia megőrzése

A kutatásokból egyértelműen kiderül, hogy az USA első számú nemzeti prioritása hegemoniájának védelme Kínával szemben. Ez a fő mozgató, azonban az elemzésekből kirajzolódó program ennél általánosabb: nem csak a legerősebb pozíció a cél, hanem a megkérdőjelezhetetlenül domináns pozíció kiépítése katonai, geopolitikai, technológiai és gazdasági szempontból egyaránt.

Az amerikai think tankok márciusi tanulmányai, mint egy szecessziós festmény foltjai, jól kirajzolják ennek a törekvésnek a fejlesztési fókuszait:

- Katonai erő ([fegyverkezés a kiadások növelésével](#), [nukleáris erő bővítése](#), [az AI hadi alkalmazásának fejlesztése](#))
- Gazdasági pozíció ([gyógyszeripar](#), [versenyképesség](#), [gazdasági szankciók hatása](#))
- Geopolitikai pozíció ([Karib-tenger](#), [Dél-Amerika](#), [Közép-Kelet-Európa](#), [Csendes óceáni térség](#))
- Amerikai szellem ([az alapító okirat mögötti értékrend](#), [a kollektivisták törekvések veszélyei](#))
- Humán szektor ([egészségügy](#), [nyugdíjrendszer](#), [oktatás](#))

Az amerikai versenyképesség 250 éve és perspektívái – [A McKinsey Global Institute tanulmánya](#)

Negyed évezreddel az alapítása után az Egyesült Államok kritikus válaszut elé érkezett versenyképessége fenntartásában. Noha az ország továbbra is a globális innováció és gazdasági erő központja, a hosszú távú előny megőrzése nem garantált. A fenntartható növekedéshez az infrastruktúra modernizálására, a humán tőke fejlesztésére és a technológiai dominancia megőrzésére van szükség; különösen a mesterséges intelligencia és a tiszta energia területén. Az USA előtt álló kihívás, hogy a következő évtizedekben képes legyen összehangolni a dinamikus piaci növekedést a társadalmi kohézió erősítésével.

Európa – mintha nyílnának a karmocskák

Az európai intézetek írásai is a pozícióépítésre vonatkoznak. Ennek legfontosabb eseménye [a francia elnök bejelentése volt arról, hogy nukleáris védőernyőt kínálnának Európának](#), ehhez képest [Németország AI alapú haderőfejlesztése](#) másodlagos téma.

Geopolitikai területen is több agilis szellemiségű elemzés jelent meg. Kína gyengeségeit elemezve, arról ír az [EUISS](#), hogyan érdemes erősíteni a kontinens alkupozícióját. Azt vizsgálják, mik lehetnének egy, a globális térnyerést segítő kereskedelempolitika alapelvei, miként lehetne aktív uniós szintű eszközöket kiépíteni a vámokra, szankciókra épülő gazdasági konfliktusok esetére. A [Bruegel](#) pedig azt elemzi, hogyan lehet az európai klímapolitika kulcseleme, a kvótakereskedelem sikeres az európai érdekek globális érvényesítésében.

Érdekes egybeesés, hogy míg egy európai elemzés India fejlődésének lehetőségeit [elemzi](#), az indiaiak pedig [azt vizsgálják](#), hogyan lehet Európa erősebb szereplő a Közel-Keleten. Az indiai kutatók szerint az EU képességei alapján komolyabb tényező lehetne világszinten, de belső megosztottsága és katonai erejének hiánya miatt egyelőre csak másodlagos szereplő marad az USA és Kína mögött. India abban bízik, hogy az energiakrízis és a Kínával való versengés rákényszeríti Európát a geopolitikai ébredésre.

Jelszó: Stratégiai Autonómia

A világ vezető térségeinek pozícióerősítő törekvései a kisebb szereplőket is aktivizálják.

Az indiai ORF az [atomarzenál fejlesztését](#), a [tibeti körüli](#) konfliktusokat és a [kritikus technológiai eszközök hazai gyártásának lehetőségét](#) javasolja a Pekinggel szembeni kiszolgáltatottság csökkentésére.

A japán JIIA szerint a globális bizonytalanságok, Kína erősödése, az USA védelmi garanciák iránti elköteleződésének gyengülése arra ösztönzi Japánt, hogy aktívabban lépjen fel saját érdekeiért. Ezt drámai módon tette hangsúlyosabbá a szigetország energiaellátása szempontjából is kulcsfontosságú Hormuzi-szoros lezárása. A globális déllel és az EU-val való együttműködés erősítése és a saját katonai képességek erősítését javasolja a [tanulmány](#).

Az Iráni háború sokkolja a világot

A világ békés működését alapjaiban rúgta fel, hogy az USA és Izrael megtámadta Iránt. A sokkot legjobban az Economist címlapsztorijai mutatják. [Kritizálják a háború amerikai céljának meghatározatlanságát](#), és arra figyelmeztetnek, hogy a Hormuzi-szoros iráni kontrolljába akár még [az USA foga is beletörhet](#), a [világgazdaság van veszélyben](#). Ez a háború visszafordíthatatlanul megmászítja az egész világ energiaellátásának (és árazásának) dinamikáját.

A [Bruegel szerint](#) Kínát a közvetett hatások érintik majd negatívan. Japán a fosszilis energiahordozók 95 %-át szerzi be az Arab öbölből. [Számukra a legaggasztóbb tényező](#) a szoros lezárásával járó energiaellátási rémálom, de félnek az USA erőforrásainak felőrlődése esetén létrejövő biztonsági vákuumtól is, amely Japán közvetlen szomszédságát érintené.

Az iráni háború egyszerre következik a világ szétszakadásának, az amerikai-kínai vetélkedésnek és a gazdasági érdekek katonai szempontok alá rendelődének régóta tartó folyamataiból.

Ezeket a trendeket részletesen bemutatják az Összkép Világvevő rovatának [korábbi cikkei](#), különösen [ez az írás](#).

A régi világműködés – a kölcsönösen előnyös együttműködések és gazdasági erőfölény építések keretezte globális versengés – szerint ez a háború érthetetlen. A mostani rendet már a rivalizáló hatalmak geopolitikai törekvései mozgatják, ebben a megközelítésben az a nyertes, aki a legkevesebbet veszíti.

Azaz a Közel-Keleti konfliktus az új globális logika szerint sajnos már nem olyan érthetetlen.

Fegyverkezés, fegyverkezés, fegyverkezés

Ahogy korábban már írtuk, az USA-ban kulcstéma a katonai potenciál fejlesztése. A [GDP 5 százalékát érik el a hadikiadások](#), márciusban a [nukleáris képességek erősítésére](#), a [flotta fejlesztésére](#), [az AI katonai alkalmazására](#) fókuszáltak az elemzések.

Franciaország [új nukleáris doktrínát jelentett be](#), [India számára is elkerülhetetlennek tűnik](#) az atomfegyverpark bővítése. Japán arról ír, hogy a hadserege fejlesztésének [túl kell lépnie a hagyományos korlátokon](#).

Úgy tűnik az AI fejlesztése mögött legalább olyan erős a biztonságpolitikai motiváció, mint a gazdasági. Legalábbis erre utal, hogy az AI gazdasági hozadékaival jóval kevesebbet foglalkoznak az elemzések, mint a katonai következményeivel akár [Németországban](#), [Japánban](#) vagy [Nagy-Britanniában](#).

Az AI-al járó változásokkal együtt kell élni

Régóta egyértelmű, hogy a mestereséges intelligencia alapjaiban alakítja át a világban működést. Úgy tűnik mindenki arra törekszik, hogy a legkevesebb zökkenővel járjon ez a változás.

A szakértők a féktelen AI-optimizmus és a termelékenység növekedésének üdvözlése helyett óvatosságra figyelmeztetnek. Olyan ökoszisztémáról gondolkodnak, ahol az ember méltóságvesztés nélkül tud együtt élni a gépekkel; és olyan nemzetközi, illetve hazai rendszerek kialakítását sürgetik, amelyek biztosítják az AI-függés biztonsági fékeit és ernyőit.

Az USA-Kína verseny természetesen itt is meghatározó; a nagyhatalmi játszmák legújabb színtere a globális AI-ökoszisztéma feletti uralom lett.

Téma	Összefoglaló	Link
USA-Kína verseny	Az USA és Kína mindketten nyílt forráskódú AI-modellek fejlesztése felé fordulnak, hogy a globális AI-ökoszisztéma feletti uralmat és az ezzel járó kulturális hatalmat megnyerjék.	Rand (USA)
Nemzetközi szabályozás	Noha a jelenlegi körülmények között az AI nemzetközi szintű szabályozása nem valószínű, szakértők szerint mégis érdemes előkészülni rá, mert egy AI-krízis bármikor lépéskényszerbe hozhatja a világot.	Chatham House (UK)
AI-adaptáció	Az AI előnyeinek kihasználását egy olyan, AI és ember együttélését biztosító ökoszisztéma biztosíthatja, melyben az ember megőrizheti önállóságát. Ennek alapfeltétele egy globális biztonsági rendszer, melynek kialakításához nemzetközi együttműködésre van szükségünk.	Rand (USA)
	Az AI-szakpolitikának a rezilienciára – a sokkok elviselésére és az alkalmazkodásra – kell összpontosítania.	Rand (USA)
	A kutatás-fejlesztés, a felsőoktatás, az energiapolitika és a munkaerőpiaci politikák összehangolt átalakítása biztosíthatja az USA számára a technológiai előny és a munkahelyek együttes megtartását a technológiai fejlődés társadalmi elfogadottságát.	Brookings (USA)
Vállalati felhasználás	Az eddigi példák rávilágítanak, hogy nem csak a feladatok automatizálására, hanem az egész működési modell újragondolására van szükség ahhoz, hogy az AI alkalmazása rendszerszintű üzleti értéket teremtsen.	WEF (globális)

AI az oktatásban	Az AI bevezetése az oktatásba komoly kockázatokkal jár, különösen a mentális egészség, az adatvédelem és az alapvető emberi értékek fenntartásával kapcsolatban.	Heritage (USA)
AI a lakáspiacon	A lakhatási válság kezelésében komoly segítséget nyújthat az AI modellek globális standardizálása és megosztása.	Brookings (USA)

Talán megindul a világ újrahuzalozása

Egyértelművé vált az elmúlt években, hogy a nemzeti érdek nem jégkocka, ami felolvad a globális koktélaban, inkább ízt adó szilárd elem: a nagyobb országok a gyümölcsdarabok, a kisebb országok a bogyók és a fűszerszemek a világ levében. Vannak jelek, hogy ehhez a nemzetközi együttműködések rendszerei is elkezdtek alkalmazkodni. Ez annak a reményét veti fel, hogy a régi globális rendszerek felbomlása után elkezdődik egy új kialakulása.

Az új világkoktél –GPT Image2 felhasználásával készült

Márciusban a zöld témák új kontextusban való megjelenése mellett a világkereskedelemmel és a technológiák globális szabályozásával kapcsolatos javaslatok mutatnak ebbe az irányba. A Bruegel ír arról, hogyan lehet globális hatású az európai klímaszabályozás, a Brookings azt elemzi, hogyan segíthet a fenntarthatóság eszméje [revitalizálni a világkereskedelmi szervezetet, a WTO-t](#). Az indiai ORF az egyenlítőmenti forráság miatt [az élelmiszerláncok újraszervezésének](#) lehetőségeit elemzi.

A digitalizáció, a kereskedelem és a globális munkaerőáramlás területén is megjelentek a globális háló újraszövésének koncepciói.

- Amerikában a RAND corporation elemzi, hogyan lehet [a technológiai együttműködések](#), vagy a [kereskedelmi háborúk vám és szankciós arzenáljának használatát](#) szabályozott keretek közé szorítva fenntartani a nemzetközi együttműködést a nemzeti érdeket nem veszélyeztető területeken. A brit Chatam House is [a digitális technológiák globális szabályozásának lehetőségeit](#) elemzi.
- Az EU stratégiai háttérintézete azt elemzi, [hogyan tudná Európa kereskedelmét saját érdekeinek figyelembevételével erősíteni](#).
- India azon gondolkozik, [hogyan szervezzen sikeres felsőoktatási rendszert](#), amelynek szerves része, hogy a tehetséges fiatalok – egy időre – külföldre költöznek.

Habár a feszültség még inkább erősödik, mint gyengül, azért remélhetjük, hogy a világ rendje nem vész el, csak átalakul.

TOP10-es lista

A következőkben azt a tíz 2026. márciusában megjelent elemzést tekintjük át, amelyeket leginkább érdemes elolvasni, hogy megértsük a világot alakító folyamatokat.

Az általunk választott tíz cikk jól reprezentálja 2026 márciusának témáit. Az írások a következő kérdésekre fókuszálnak:

- Az USA versenyképessége és geopolitikai ügyei;
- Kína erősödésének hatása a világ többi részére;
- Az Európai hatalmi ambíciók ébredése;
- A középhatalmak stratégiai autonómiája és nukleáris építkezése;
- Az AI-sokk kezelése;
- A globalizáció hálójának újraszövése.

A tíz elemzést két csoportba soroltuk. Az első öt írást – a TOP5-öt – tartjuk kiemelkedően izgalmasnak és fontosnak.

Világvevő - TOP 5 – 2026. március		
Téma	Összefoglaló	Link
AI-reziliencia	Az elemzők szerint az AI jelentette társadalmi sokkra nem bezárkózással, hanem alkalmazkodóképességgel kell	Rand (USA)

	válaszolnunk; a szakpolitikának a rezilienciára – a sokkok elviselésére és az alkalmazkodásra – kell összpontosítania.	
Új francia nukleáris doktrína	A francia nukleáris védőernyő kiterjesztése az EU országaira, egyelőre elsősorban szimbolikus gesztus.	IFRI (Fro)
USA versenyképesség (250. évforduló)	Az USA globális dominanciájának megőrzéséhez a technológiai vezetés (AI) mellett elengedhetetlen a humán tőke fejlesztése és a sziklaszilárd fiskális alapok fenntartása.	McKinsey (Globális)
Agyelszívás mint stratégiai tőke	Az „agyelszívás” miatti aggodalmak helyett a mobilitást stratégiai tőkeként kell kezelni: a külföldre távozott tudást és vagyont célzott csatornákon keresztül kell visszaforgatni az anyaország fejlődésébe.	ORF (India)
Kína-EU kapcsolatok	Európának fel kell ismernie Kína gazdasági sérülékenységét, és ezt kihasználva kell jobb együttműködési feltételeket kialakítania.	EUISS (EU)
Világvevő TOP 5-10 – 2026. március		
Generikus gyógyszerek az USA-ban	Baj van a generikumok piacán; a brutális árverseny minimális megtérüléshez vezet ez pedig minőségromlást vagy piaci koncentrációt eredményez, sebezhetővé téve az USA-t.	Brookings (USA)
Szólásszabadság – Az Európai Demokrácia Pajzs hátulütői	Fennáll a veszélye, hogy az EDS (European Democracy Shield) – az EU kísérlete a dezinformáció elleni fellépésre – a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásává és a politikai ellenzék elnémitésének eszközévé válik.	Heritage (USA)
USA – Három Tenger együttműködés	A 3SI (Három Tenger Kezdeményezés) 2026-os csúcstalálkozója kritikus lehetőség az USA számára, hogy kereskedelmi és stratégiai befektetésekkel (energetika, infrastruktúra) erősítse meg szövetségeit Közép-Kelet Európában.	Heritage (USA)
Az iráni háború hatása Kínára	Kínát a közvetlen hatások ellen jól védik a felhalmozott készletei és a beszerzési csatornák diverzifikálása. A globális kereslet csökkenése azonban súlyosan érintheti Kína exportfüggő gazdaságát.	Bruegel (EU)
A vámok és szankciók gazdasági hatása belföldön	A tanulmány új, a gazdaságpolitika és a biztonságpolitika összehangolását segítő mutatók kidolgozását javasolja, amely segít a nemzetbiztonsági célú gazdasági korlátozások (szankciók, vámok) az amerikai munkavállalókra gyakorolt hatásait becsülni és érni.	Rand (USA)